

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת שבע ברכות לנכדו הרב אליעזר געלדזעהלער שליט"א

שנערך ע"י קהלתינו הק' במאנסי ביחד עם החזקת בית מדרשינו

מוצש"ק פרשת יתרו תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ת"ח

לזה אלפי פעמים, וכאשר נעשה מאורע שהביאה פירוד ביניהם, נעשים שונאים זה לזה, ושוכחים כל הטובות שהיו בין זה לזה. ודבר זה נוגע לשכנים, או לפועלים שהיה להם פרנסה שנים רבות אצל בעליהן וכו'. ויש ללמוד ממצרים, שזרקו זכוריהם בים, עם כל זה לא תתעב מצרי, משום שהיה לכם שם אכסניא בשעת הדחק.

ועל כן הזהירה התורה לכבד את המזבח, ולא לנהוג בהם מנהג בזיון, דאיתא בגמרא (כתובות י'): אמר רבי אלעזר מזב"ח, מזיח גזירות רעות, ומזין [בזכות הקרבנות העולם ניזון, שהקרבנות באין מן המזון וגורמין לו ברכה], מחבב [את ישראל אל אביהם], מכפר ע"כ. הרי לנו כמה טובה כפולה ומכופלת משפיע לנו המזבח, ועל כן מוטל עלינו לכבדה ביתר שאת, שלא לנהוג בהם מנהג בזיון. וזהו שאמרו שהמזבח יש בהם צורך, היינו שמשפיע להאדם צרכיו, הן בעניני עולם הזה בפרנסתו, והן בין אדם למקום, לכפר עונות ולחבב את ישראל, ועל כן יש לנהוג בהם מנהג כבוד.

והנה דרשו חז"ל (שבת קלג) זה א-לי ואנורו (שמות טו-ב) הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום [ולשון אנוהו, אני והוא, אעשה עצמי כמותו לדבק בדרכיו] ע"כ. אם כן יש חיוב לכל אחד להתדמות לקונו במדת החסד, וחבירך שהוא בדמות יוצרך, כמה טובות וחסדים מגיע לך מחבירך, ומכל ישראל חברים, ואם לאבנים יש להכיר טובה שלא לנהוג בהם מנהג בזיון, אף שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, על אחת כמה וכמה חבירך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה.

*

ומדה זו של הכרת הטוב לימד ה' אותנו במצרים, כאשר הביא העשר מכות על מצרים, אשר היה בזה קידוש השם שאין דוגמתו, ומי היה ראוי לשליחות זו יותר ממשא רבינו, מכל מקום מנע ה' ממנו מכת דם וצפרדע, וכמבואר ברש"י (ו-ט) לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן (שמ"ר ט-ז). וכמו כן במכת כנים נאמר (ח"ב) אמור אל אהרן, וברש"י לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה, לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול, ולקה על ידי

הנה אתחיל בדבר צחות, אשר לכאורה תקשה הא קיימא לן אין מערבין שמחה בשמחה (מועד קטן ח:), ואיך צירפו כאן שתי שמחות יחד, שמחת חתן וכלה עם החזקת הבית המדרש. אך בפשוטו הדבר מובן, כי מסיבה לנתינת מעות אינו שמחה, ואין כאן רק שמחה אחת. אבל זה לא נוכל לומר לציבור זה, אנשים רודפי צדקה וחסד, אשר שמחה היא להם כאשר הם יכולים לעשות מצוה בממונם, ונותנין בחפץ לב מתוך שמחה של מצוה. אמנם מצינו שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד (פסחים קב:), אבל אם דומין זה לזה, כגון הברלה וקידוש, הוי חדא מילתא ע"ש. והנה החזקת בית המדרש היא להקים בית לה', וכמאמרם ואהי להם למקדש מעט (יחזקאל יא-טז), אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כט:). וכמו כן שמחת חתן וכלה, שאמרו (סוטה יז). זכו שכינה ביניהם ע"ש. אם כן תרוייהו הם להחזקת בית ה', והוי חדא ענינא, ומערבין שמחה בשמחה.

*

פרשתנו מתחלת, וישמע יתרו כהן מדין חותן משה, את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים (יח-א). ולכאורה הרי משה בכלל ישראל הוא, וברש"י פירש שקול משה כנגד כל ישראל ע"ש. ויש לומר עוד, ונשלב הדברים עם מה שנאמר בסוף הפרשה, ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו (כ-ג). וברש"י שהרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נהוג בהם מנהג בזיון. והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה ע"כ. ויש להבין הלא כל מקום שבעולם יש בהם צורך, ובזיון מעלות ומדריגות לעלות שמה. וגם מהו ההוספה, חבירך שהוא בדמות יוצרך על אחת כמה וכמה.

ונראה כי הנה התורה מזהירה את ישראל על מדת הכרת הטוב, שלא להיות כפוי טובה למי שהטיב לו, אלא יש לנהוג בו כבוד. וכמו שנאמר (דברים כג-ח) לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. וברש"י אף על פי שזרקו זכוריהם ליאור, מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק ע"כ. וזה מוסר השכל לחברים של שנים רבות, שהטיבו זה

אהרן (שמו"ר י-י) ע"כ. הרי לנו עד כמה חס ה' על מדת הכרת הטוב, שיש לוותר מלהיות שליח להקידוש השם היותר גדול, כדי שלא יהא כפוי טובה גם לדומם.

והנה בכתב סופר (החדש) כתב לבאר דברי רש"י, וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. ויש להבין למה פרט דוקא אלו. וכתב דהנה ידע יתרו שלפי מדת היושר והמוסר, כדי שלא יהיו ישראל כפויי טובה, מחוייבים המה לקבלו בסבר פנים יפות, להטיב עמו על דבר החסד שהטיב עם משה רבם, אלא שלא ידע אם יש בהם מדה טובה זו של הכרת טובה. והיינו מה שמועה שמע ובא, במה נתוודע לו כי הם מכירי טובה ויקבלו אותו בכבוד הראוי. על זה אמר, קריעת ים סוף, דהנה לכאורה קשה למה לא ערכו ישראל מלחמה נגד מצרים ולבטוח בה' שיהיה בעזרם, ועל ידי זה לא יצטרכו לנס גדול כזה של קריעת ים סוף, דהלא למעט בניסא עדיף, אלא משום שהיה להם אכסניא במצרים בשעת הדחק, מפני כן לא עמדו ישראל ללחום בחרב וחנית נגד מצרים. אלא שמכל מקום עדיין אין זו הוכחה גמורה, כי אולי היה הטעם שרווחם נשבר בקרבם אחר שהיו מוכנעים ומשועבדים כל כך הרבה שנים, ולא יכלו להתאזר לצאת לקראתם ללחום עמהם, אלא ששוברו בצדו, שהלא לחמו ביום קרב עם עמלק ונצחווהו, וכשצירף שני מאורעות אלו, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, נתברר ונתוודע ליתרו כי הם מכירי טובה. וזהו מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק ע"כ.

ולפי מה שנתבאר ראה זאת יתרו גם בהמכות שהביא ה' על מצרים, ומנע את משה מלהכותם שלש מכות, עבור מדת הכרת הטוב. וזהו שאמר, וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא, ולא חשש שמא לא יקרבו אותו ישראל ביניהם. ועל זה אמר כי שמע את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו, כאשר הוציא ה' את ישראל ממצרים, שלא נתן רשות למשה להכותם בדם צפרדע וכנים, עבור מדת הכרת הטוב, על כן בודאי ישראל יכירו לו טובה על שגידל בביתו את משה רבם, וזה נתן לו חיזוק לבוא.

* * *

מען איז אין בית המדרש צוזאמען, וויפיל הכרת הטוב דארף מען האבן פאר א בית המדרש ווי חברים קומען זיך צוזאם, וואס מען האט שוין פריער ארויסגעברענגט, איך וועל נישט מאריך זיין אין די נקודת הדברים, די תועלת פון וואס מען קומט זיך צוזאמען, וואס א גרויס חלק פון אידישקייט האט א מענטש צו פארדאנקען [אין היינטיגע צייטן] דעם בית המדרש וואו ער דאווענט. מען לעבט אין א שווערע וועלט, מען לעבט אין א שווערע גאס אינדרויסן. דאס חיזוק וואס א מענטש האט, איז נאר פונעם בית המדרש וואו ער דאווענט. חברים צוזאמען, איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, מען באקומט חיזוק. און אמאל האט ער א שווערן טאג וכדומה, און ער קומט אריין, ער רעדט זיך אויס צום חבר, און דער חבר זאגט אים א גוט ווארט, און עס טוט אים אויפהייבן. אמאל איז מען אין א שווערן מצב, ער דארף אן הלוואה, צו ער דארף אן עצה, צו

ער דארף אז מען זאל אים ארויסהעלפן אין עפעס, און ער קומט ער פארציילט פאר די חברים, די חברים העלפן אים ארויס, דאס איז דער חלק וואס א מענטש האט פונעם חברותא, וואס ער האט אין בית המדרש.

און מכל שכן די שעות וואס דאס בית המדרש איז געמאכט געווארן צו לערנען, כי הם חיינו ואורך ימינו, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, די בית המדרש געבט מיר די תבלין איך זאל זיך קענען פירן ערליך. מיינע תפילות זענען אין דעם מקום, וואס איך דארף בעטן פונעם אייבערשטן ווערט אלעס געבעטן פון דעם מקום, פון דא קומען ארויס מיינע תפילות. מיינע קינדער האבן דא וואו זיך ארום צו דרייען, נישט אין א גוי'אישע סביבה, זיי דרייען זיך מיט די חברים צוזאמען. ווען מען איז זיך מתבונן, איז דאס בית המדרש כמעט זיין צווייטע שטוב וואס ער האט אויסער די דירה. [עס איז נישט די צווייטע שטוב, עס איז די ערשטע שטוב, די דירה איז די צווייטע שטוב]. ווייל דא ווערט אויפגעבויט זיין גאנצן קשר וואס ער האט מיטן אייבערשטן.

און אז מען קומט זיך צוזאם, דער בית המדרש דארף החזקה, די יונגעלייט האבן אריינגעלייגט אזויפיל געלט און כח מען זאל גומר זיין דעם בית המדרש, און מען העלפט זיי צו, דאס איז א בחינה פון הכרת הטוב. עס איז הכרת הטוב, סיי פשוט ווי מען האט פריער גערעדט, אז ביים מזבח האט דער אייבערשטער געזאגט, וויבאלד עס איז געמאכט געווארן לצורך, דו האסט טובות פונעם מזבח, דארפסטו אכט געבן ארויסצוהעלפן, על כל פנים אים נישט מבזה זיין, און לא תעלה במעלות על מזבחי. איז דאך כל שכן אז מען קומט צו אן אייגענעם בית המדרש, וואס איז נישט פאר יענעם עס איז פאר זיך אליין, און וואס מען טוט טוט מען פאר זיך, איז אוודאי א געוואלדיגע חשיבות וואס יעדער האט א שייכות און מען העלפט זיך ארויס.

אונז אלע זאלן מיר וויסן אויסצונוצען דעם בית המדרש, וויסן אז דאס איז אונזער פלאץ וואו אונז לעבן, דאס איז אונזער דגים שבים, ווילאנג מען איז אין ים, מען געפינט זיך אינעם בית המדרש צוזאמען מיט די חברים, דעמאלטס לעבט מען. מען גייט ארויס ווערט מען אפגעטריקענט, הייבט מען אן צופאלן פון וואס מען האט געהאט. זאל מען וויסן מכיר טובה צו זיין אויף דעם מקום וואו מען איז, און מחזק זיין יעדער איינער בגופו ובמונו מיט וואס מען קען מחזק זיין.

דער אייבערשטער זאל געבן עס זאל זיין שמחות אין אלע אידישע שטובער, מען בויט א פרישען בית ה', איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, מיינט נישט דוקא ווען מען האט חתונה, דאס איז צען יאר נאך די חתונה און צוואנציג יאר נאך די חתונה, דאס איז די זעלבע זאך, מען זאל האבן דעם זכו, אז עס זאל בלייבן א בית ה' אויף שפעטער. זאל דער אייבערשטער געבן מען זאל קענען אויפבויען שיינע אידישע שטיבער, לעכטיגע שטיבער מיט לעכטיגע קינדער, וואס גייען בדרכי אבות, אונז אלע זאל דער אייבערשטער געבן שמחות און נחת, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות, כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך בביאת בן דוד במהרה בימינו אמן. ■